

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
Інституту народознавства
НАН України
протокол № 7
від «3» вересня 2020 року

Голова вченої ради
Інституту народознавства
НАН України,
академік НАН України

С.П. Павлюк

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБЛЕННЯ,
ЗАТВЕРДЖЕННЯ, МОНІТОРИНГУ, ПЕРЕГЛЯДУ ТА ЗАКРИТТЯ
ОСВІТНІХ ПРОГРАМ У ІНСТИТУТІ НАРОДОЗНАВСТВА
НАН УКРАЇНИ**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Методичні рекомендації щодо розроблення, затвердження, моніторингу, перегляду та закриття науково-освітніх програм у Інституті народознавства НАН України (далі – Рекомендації) розроблені з метою визначення основних засад та принципів розроблення, затвердження, моніторингу, перегляду та закриття освітньо-наукових програм освітнього ступеня «доктор філософії» та становлять складову частину внутрішньої системи забезпечення якості науково-освітньої діяльності Інституту народознавства НАН України (далі – Інститут).

1.2. Рекомендації розроблені із урахуванням положень Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про освіту», Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2015), наказу Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 977 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», Ліцензійних умов провадження науково-освітньої діяльності, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 (із змінами), інших нормативно-правових актів у сфері вищої освіти.

1.3. Освітні програми розробляються із урахуванням вимог стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, вимог професійних стандартів (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

1.4. Освітньо-наукова діяльність в Інституті здійснюється за відповідними освітніми програмами (надалі – ОП).

1.5. Здобуття вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної ОП, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти, а саме – доктора філософії.

1.6. Обсяг ОП вищої освіти визначається у кредитах ЕКТС і, якщо інше не визначено стандартом вищої освіти, складають: за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти – 60 кредитів ЕКТС.

1.7. Нормативна тривалість навчання за ОП визначається в академічних роках. Обсяг одного кредиту ЕКТС становить 30 годин.

1.8. ОП повинна містити чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії Інституту. Визначення цілей та програмних результатів навчання повинно відбуватися з урахуванням позицій та потреб зацікавлених сторін, тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

1.9. Основні принципи, на базі яких розробляються ОП:

– системність – дотримання відповідності мети, змісту ОП, методів, форм, засобів, технологій і механізмів реалізації освітньо-наукового процесу очікуваним результатам навчання;

– інноваційність та інтегрованість освіти і науки – врахування сучасних досягнень розвитку науки та відображення результатів наукових досліджень у змісті ОП;

– аспірантоцентрованість – зорієнтованість освітнього процесу на аспіранта, його здатність навчатися та набувати ним відповідні компетентності;

– формування компетентностей аспірантів як їхніх результатів навчання;

– врахування потреб, інтересів та вимог усіх зацікавлених сторін;

– інтеграція науково-освітнього процесу у Європейський простір вищої освіти;

– модульність – структурування змісту ОП;

– збалансованість та реалістичність ОП – об'єктивність присвоєння кредитів компонентам ОП, здатність аспірантів у визначені терміни навчання набути очікувані компетентності за результатами виконання програми;

– гнучкість та мобільність структури ОП – можливість адаптації структури і змісту ОП до змін потреб та інтересів зацікавлених сторін;

– відповідність ОП національній рамці кваліфікацій.

2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ

2.1. ОП повинна відповідати вимогам та містити такі складові:

– титульну сторінку;

– загальну характеристику освітньої програми;

– профіль програми (містить цілі освітньої програми, опис предметної області, працевлаштування, стиль та методика навчання, програмні компетентності випускника, ресурсне забезпечення реалізації програми, академічна мобільність).

– структура та компоненти ОП (розподіл змісту освітньої програми та обсягу кредитів ЄКТС за компонентами науково-освітньої програми, структурно-логічна послідовність їхнього вивчення).

– опис форм атестації здобувачів освіти;

– матриці відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК, співвідношення результатів навчання та компетентностей, співвідношення навчальних дисциплін та результатів навчання;

– вимоги професійних стандартів (за наявності).

2.2. Обсяг ОП та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) має відповідати вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

2.3. Зміст ОП повинен мати чітку структуру, щоб освітньо-наукові компоненти, включені до освітньої програми, становили логічну взаємопов'язану систему та в сукупності давали можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

2.4. Зміст ОП повинен відповідати предметній області визначеної для неї спеціальності.

2.5. Структура ОП має передбачати можливість для формування індивідуальної науково-освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний

вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін.

2.6. ОП та навчальний план повинні передбачати практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності.

2.7. ОП повинна забезпечувати набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям.

2.8. За наявності професійного стандарту він повинен бути врахований при формуванні змісту ОП.

2.9. Обсяг ОП та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) повинен відповідати фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання.

2.10. ОП повинні орієнтуватися на аспіранта, створювати умови для формування індивідуальних траєкторій навчання та зосереджувати спрямування на розширення можливостей особи щодо працевлаштування.

2.11. Проектування ОП повинно здійснюватись у спосіб, що сприяв би розвитку певного набору компетентностей, які вважаються корисними та потрібними для академічної та професійної сфери, своєчасно адаптуватися до вимог ринку праці та до професійних потреб осіб, що навчаються.

2.12. ОП повинна передбачати практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє аспірантам отримати досвід у галузі, пов'язаній з їхнім навчанням, давати можливість здобути компетентності, що потрібні для подальшої професійної діяльності.

3. ВІДКРИТТЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

3.1. Процес створення освітньої програми традиційно включає такі етапи:

– Аналіз актуальності ОП та оцінювання достатності наявних ресурсів (суспільна потреба, консультації із зацікавленими сторонами, цікавість програми із академічного погляду, чи визначені спільні точки прив'язки, ресурси всередині/зовні наукової установи).

– Визначення профілю освітньої програми.

– Проектування мети програми та кінцевих результатів навчання.

– Визначення загальних і фахових компетентностей.

– Розроблення навчального плану.

– Розроблення модулів і вибір методів викладання.

– Визначення підходів до навчання та методів оцінювання.

– Розроблення системи оцінювання якості освітньої програми з метою її удосконалення.

3.2. Розроблення проекту ОП можуть ініціювати відділи Інституту, а також штатні науково-педагогічні працівники.

3.3. Для розроблення проекту програми ініціатори формують проектну групу з розробки ОП із визначенням майбутнього гаранта ОП.

3.4. Рішення про відкриття або закриття ОП ухвалюється Вченою радою Інституту з урахуванням результатів проведених оцінок (у тому числі – оцінки економічної доцільності) та експертизи Комісії з забезпечення якості науково-

освітньої діяльності Інституту.

3.5. Прийняття рішення щодо відкриття та закриття будь-якої ОП в Інституті здійснюється за таких умов:

- дотримання принципу прозорості;
- проведення консультацій всіх зацікавлених сторін (науково-педагогічні працівники, адміністрація, аспіранти, роботодавці тощо);
- оцінка необхідного методичного, кадрового і матеріального забезпечення;
- здійснення оцінки ризиків та оцінки економічної доцільності;
- проведення зовнішньої експертизи;
- забезпечення відкритого розгляду проекту ОП для всіх зацікавлених (проекту ОП) і результатів оцінок та рецензій;
- перевірки проекту ОП Комісією з забезпечення якості науково-освітньої діяльності Інституту.

3.6. Всі нові ОП мають пройти єдиний порядок затвердження, що містить їх послідовний розгляд такими підрозділами:

- проектною групою, позитивне рішення якої є підставою для передачі матеріалів на засідання відділу;
- Випусковим відділом, позитивне рішення якого є підставою для передачі матеріалів Вченій раді Інституту;
- Комісією з питань забезпечення якості науково-освітньої діяльності Інституту, яка здійснює перевірку збалансованості та реалістичності програми, раціональності розподілу кредитів, повноту документального забезпечення та відповідність освітньої програми Ліцензійним умовам. Позитивне рішення Комісії є підставою для передачі матеріалів на перевірку до Вченої ради Інституту;

3.7. У випадку затвердження ОП наказом директора Інституту призначається гарант ОП, який здійснює безпосереднє керівництво. Гарантом ОП може бути штатний науково-педагогічний працівник Інституту, який має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою до ОП спеціальністю. Гарант ОП несе персональну відповідальність за забезпечення якості навчання на освітній програмі, своєчасне надання інформації з моніторингу програми, дослідження траєкторії шляху випускників програми, її акредитацію та конкурентоздатність.

3.8. Відповідальність за високий професійний рівень науково-педагогічних та наукових працівників, які беруть участь у забезпеченні ОП, наявність необхідних інформаційних ресурсів, спеціалізованого обладнання і приміщень, релевантність, об'єктивність і відкритість процесів оцінювання навчальних досягнень осіб, які навчаються покладається на гаранта ОП.

3.9. Відділи як основний та базовий структурний підрозділ несуть повну відповідальність за реалізацію ОП, в яких вони задіяні.

3.10. Експертиза якості освітніх програм включає аналіз якості освітніх програм, проведення моніторингу якості та організаційний супровід процедури періодичного перегляду освітніх програм через:

- аналіз пропозицій робочих проектних груп з розроблення та

супроводження освітніх програм, їх структури та змісту;

– експертиза ОП та навчальних планів, періодичний перегляд ОП та навчальних планів;

– супровід процедури періодичного перегляду ОП;

– інформаційне забезпечення в частині внутрішньої акредитації та експертизи ОП.

4. МОНІТОРИНГ, ПЕРЕГЛЯД І ЗАКРИТТЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

4.1. Регулярний моніторинг, перегляд і доопрацювання освітніх програм проводяться з метою забезпечення належного рівня освітніх послуг та створення сприятливого й ефективного навчального середовища для здобувачів вищої освіти.

4.2. Моніторинг ОП здійснюється на локальному і загальноінститутському рівнях.

4.3. Локальний моніторинг здійснюється, як правило, членами робочої групи програми із залученням представників аспірантів, роботодавців. Відповідальність за організацію і проведення локального моніторингу ОП покладається на її гаранта. Результати локального моніторингу не менш як один раз рік обговорюються на Вченій раді Інституту.

4.4. Організація і здійснення загальноінститутського моніторингу, метою якого є узагальнення та поширення кращих практик в межах Інституту, своєчасне виявлення негативних тенденцій, допомога у формуванні відомостей про самооцінювання освітньої програми для акредитації та формування фактологічної бази для акредитації, покладається на Комісію з забезпечення якості науково-освітньої діяльності Інституту спільно з Вченою радою Інституту.

4.5. Необхідною складовою локального і загальноінститутського моніторингу є опитування аспірантів, випускників та роботодавців щодо їхньої задоволеності ОП, її компонентами, організацією та забезпеченням науково-освітнього процесу, викладацьким складом.

4.6. За результатами моніторингу складається аналітичний звіт, який подається на Вчену раду Інституту. Для формулювання висновку за результатами моніторингу ОП використовується трьохрівнева шкала:

– висока якість – ОП має високий рівень досягнення результатів;

– середня якість – ОП має середній рівень досягнення результатів;

– неналежна якість – ОП має серйозні недоліки.

4.7. Основними підставами для перегляду та/або закриття ОП є:

– зміни в нормативних документах, які регулюють питання змісту освіти за відповідним рівнем та/або спеціальністю, у тому числі введення в дію нових науково-освітніх стандартів;

– ініціатива і пропозиції гаранта освітньої програми та/або академічної ради і/або науково-педагогічних працівників, які її реалізують;

– об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру і/або інших ресурсних умов реалізації ОП.

– результати моніторингу, якщо ними встановлено: 1) невідповідність розрахованого навантаження реальному навантаженню аспіранта на опанування програми в цілому та/або на вивчення навчальних дисциплін; 2) недостатній рівень опанування програмних результатів навчання більшістю аспірантів; 3) недостатню валідність результатів оцінювання; 4) інші факти, які свідчать про недосягнення визначених ОП цілей та/або недотримання вимог стандартів забезпечення якості;

– перевищення витрат на реалізацію ОП над плановими показниками та/або суттєве зменшення надходжень на її реалізацію, що унеможливило її фінансування у повному обсязі;

– результати моніторингу ринку праці, якими виявлено невідповідність ОП його потребам;

4.8. В результаті перегляду має відбуватися безперервне вдосконалення програм. Внесення змін до ОП і прийняття рішення про їх припинення здійснюються із дотриманням тих самих умов і у тому самому порядку, що і затвердження.

5. ПРОЗОРИСТЬ ТА ПУБЛІЧНІСТЬ

5.1. Відомості про ОП чи її проект розміщуються на сайті Інституту у розділі «Аспірантура та докторантура».

5.2. Відповідальними за формування і зберігання паперових версій ОП є її гарант і завідувач відділу.

5.3. Відповідальними за повноту й своєчасність розміщення інформації про ОП на сайті Інституту є гарант ОП спільно з заступником з наукової роботи директора Інституту.